



Світлана ДУНАЄВСЬКА,
приватний нотаріус Вінницького міського нотаріального округу

ДЕЩО ІНШИЙ ПОГЛЯД НА АФІДЕВІТ

Традиційно нотаріуси України для розуміння певного правового явища, якщо його сутність прямо або зовсім не розкрита у нормативно-правових актах, звертаються перш за все до інтерпретаційних документів центральних органів влади нашої держави. Так, для розуміння такого певною мірою екзотичного правового феномена, як афідевіт, нотарі керуються Роз'ясненнями Міністерства юстиції України щодо нотаріального оформлення від імені громадян, підприємств, установ і організацій України документів, призначених для дії за кордоном від 01.02.1998 (далі — Роз'яснення).

Варто зауважити, що окрім цих Роз'яснень, в Україні дефініції афідевіту не присвячено жодного офіційного акта. Відповідно до Роз'яснень афідевітом є письмова урочиста заява. Як бачимо, сутність афідевіту зводиться до різновиду заяв. При цьому як конститутивна ознака, що вирізняє його з-поміж інших документів аналогічного типу, зазначено урочистість. Останнє не має свого визначення ні в нормативно-правових актах, ні в самих Роз'ясненнях. У такому випадку відповідно до інтерпретаційних правил теорії права слід звернутися до лінгвістичного походження слова.

Так, в академічному тлумачному словнику української мови слово «урочистий» має кілька значень. Зокрема, першим словник називає урочистість як щось пов'язане з торжеством, знаменною датою або подією, присвячене їм, влаштоване з їх приводу. Навряд чи саме в цій призмі Міністерство юстиції

розглядає афідевіт. Другим значенням урочистості за тлумачним словником є щось, що відзначається значимістю, важливістю. Аналіз цих ознак дозволяє стверджувати, що вони можуть мати не тільки буденне, але і правове значення. Однак не зрозуміло, як можна на їх основі виокремити афідевіт у самостійну одиницю з-поміж інших видів заяв. Більше того, як це зробити нотаріусу, діяльність якого вирізняється суворою формальністю та чіткою відповідністю дій букві закону. По суті кожна заява є значимою та важливою, перш за все для особи, від якої вона надходить. Тобто афідевітом в аналізованому розумінні можна назвати будь-яку заяву, в тому числі призначену для дії за кордоном.

Однак постає питання, чи можна вважати підхід Міністерства юстиції України як такий, що безумовно повинен імплементуватися нотаріями. Однозначна відповідь: ні. Адже якщо метою документа є його використання за межами України, то цілком закономірним є звернення до міжнародного права та міжнародних юридичних підходів. Як зазначає Міністерство юстиції України, нотаріальне оформлення документів, призначених для дії за кордоном, провадиться з урахуванням права тієї держави, до якої вони мають подаватися. Ця вимога ґрунтується на ст. 98 Закону України «Про нотаріат», згідно з якою нотаріуси застосовують норми іноземного права, приймають документи, складені відповідно до вимог іноземного права, а також вчиняють посвід-

чувальні написи за формою, передбаченою іноземним законодавством, якщо це не суперечить законодавству України. З огляду на те, що саме із цього Міністерство юстиції України розпочинає свої Роз'яснення, та змісту їх п. 4, можна дійти висновку, що метою розкриття поняття афідевіту не є формування його безумовного визначення, а надання певного загального нариса ознак документа та акцентування уваги на його іноземній правовій природі. Для розуміння останньої доречно звернутися в середовище формування афідевіту — міжнародного права в контексті минулого та сучасності.

Так, слово «афідевіт» походить із середньовічної латини. Це форма дієслова «affidare», що означає «поклявся» або «заявив під присягою». У ті далекі часи люди вважали, що за лжесвідчення під присягою, тобто за неправдиву клятву ім'ям Бога, лжесвідок буде горіти в пеклі, що певною мірою, враховуючи високий ступінь набожності людей та ролі церкви того періоду, забезпечувало правдивість таких свідчень. У наш час держави, надаючи афідевіту можливість бути легально застосованим, покладаються на суто правові санкції, такі як, наприклад, кримінальна відповідальність за надання неправдивих свідчень, але присяга часто, як і раніше, приноситься для данини правовій традиції та акценту на значенні документа.

Сьогодні афідевіт знайшов своє найширше використання в країнах англо-американської системи права. Як правило, ним називається письмове свідчення (твердження про факт), дане під присягою. З огляду на глобалізацію, яка неминуче торкнулася права, афідевіти досить часто легалізуються і в інших юридичних системах, насамперед у державах романо-германської правової сім'ї. В останніх таку функцію здійснюють спеціально уповноважені особи, які формально не наділені можливостями приводити кого-небудь до присяги. Тому існує й інше визначення афідевіту, відповідно до якого під ним розуміється просто письмове свідчення, що посвідчується нотаріусом або іншою уповноваженою на це посадовою особою у разі неможливості особистої присутності особи у певному органі, в тому числі суді. Однак

у афідевіті, подібно присязі, вживаються клятвені дієслова, а особу, від якої походить афідевіт, попереджають про відповідальність за надання неправдивих даних (свідчень).

Як правило, афідевіт містить такі елементи:

- 1) інформацію про особу, що дає письмове свідчення: ім'я, адреса місця проживання, професія тощо;
- 2) твердження про факти;
- 3) клятву (підтвердження) від імені особи, що все викладене в афідевіті — правда;
- 4) підпис особи і дату складення афідевіту;
- 5) підтвердження нотаріуса або іншої уповноваженої особи, що документ підписаний «автором» афідевіту, якого ще називають афіантом, в його присутності та з дотриманням належних формальностей.

До афідевіту можуть бути додані офіційні документи, листи, квитанції, їх копії та інші джерела інформації, про яку йдеться в афідевіті. У багатьох країнах наявність таких додатків має обумовлюватися у посвідчувальному написі (його аналогу).

Так, посадова особа компанії (секретар тощо) може сформувати афідевіт, в якому буде міститися інформація, наприклад, про акціонерів і про директорів компанії. Якщо ця інформація не зберігається в державному реєстрі, саме такий афідевіт може служити документом, що підтверджує структуру компанії.

Також посадова особа компанії може сформувати афідевіт, який підтверджує, що докладені документи є вірною копією, наприклад, всього електронного листування з адреси компанії з певною особою за певний проміжок часу.

Афідевіти широко використовуються сторонами як засіб оформлення і збереження свідчень, отриманих до судового розгляду. Такий афідевіт може служити підставою для подальших процесуальних дій, наприклад, для отримання показань від раніше невідомих свідків, згаданих особою. Афідевітом можуть оформлюватися, зокрема, досудові письмові свідчення, надані на вимогу процесуального опонента (коли право відповідної юрисдикції передбачає можливість отримання таких свідчень). Даного роду оформлення до певної міри є гарантією того, що свідок потім не відмовиться від своїх показань у суді.

Приміром, згідно з інформацією Сімейного суду Австралії (Family Court of Australia) афідевіт є письмовим викладенням доказів людини, тобто даними, якими вона прагне довести або спростувати факт. Людина може надати докази в суді у сімейних справах шляхом афідевіту, коли інше не встановлено судом. Афідевіт має відповідати Правилам 15.08, 15.09 і 24.01 сімейного права 2004 року (the Family Law Rules 2004).

Однак використання афідевітів як джерела доказування на основних стадіях судового провадження часто досить обмежене. Як правило, для надання свідчень свідок повинен особисто з'явитися до суду, щоб інша сторона могла провести допит, а присяжні (або суддя) оцінити, наскільки цей свідок заслуговує на довіру.

Афідевіти в багатьох випадках підтверджують родинні, шлюбно-сімейні стосунки, факт народження чи смерті. Саме такі факти найчастіше містять афідевіти, для легалізації яких звертаються до українських нотаріусів.

На практиці зустрічаються й інші форми зазначеного афідевіту. Наприклад, директор або інша уповноважена особа робить копії з усіх документів компанії, які можуть знадобитися в іншій країні (свідоцтво про реєстрацію, статут, протоколи, довіреності тощо) і зшиває їх в один том. До цього комплексу він прикріплює свій афідевіт, тобто документ, де він підтверджує, що документи, які додаються, є вірними копіями документів певної компанії. Цей афідевіт він власноруч підписує, а підпис завіряє нотаріально. Потім ставиться апостиль. Цей спосіб найбільш простий і економний, оскільки потрібно оплатити тільки одне завірення документа (підпису особи на ньому) і одного апостиля на весь пакет документів. При цьому оригінали документів залишаються в розпорядженні компанії.

Також в окремих країнах до перекладу певного документа вимагається додати афідевіт перекладача в силу вимог державного органу чи іншої структури типу «An affidavit from the translator describing their translation ability» чи «The applicant must also supply an affidavit from the translator describing their translation ability», «The translator is certified by a regulatory body

as a translator». Деякі організації приймають тільки переклади, зроблені певними перекладачами. Наприклад, в канадській провінції Онтаріо можуть вимагати, щоб переклади виконувалися сертифікованим перекладачем, який здав іспит національної сертифікації. На урядовому сайті Канади зазначається, що афідевіт для перекладу являє собою документ про те, що переклад є достовірною і точною версією оригінального тексту. Перекладач клянеться перед уповноваженою приймати клятви в країні, де живе перекладач, особою, що зміст перекладу правдивий відносно оригіналу документа.

У практиці українських нотаріусів інколи мають місце випадки звернень для засвідчення афідевіту підтримки, що вимагається для міграційних потреб у США. Так, під афідевітом підтримки варто розуміти документ, підписуючи який, особа бере на себе фінансову відповідальність за іншу людину, як правило, родича, який прибуває в Сполучені Штати Америки з метою постійного проживання. Людина, що підписує афідевіт підтримки, стає спонсором родича (або іншої людини), який буде жити в Сполучених Штатах. Спонсор, як правило, піклується про члена сім'ї.

Відповідальність спонсора зазвичай триває до тих пір, поки член сім'ї або інша особа не стане громадянином США, або їй може бути нараховано 40 календарних кварталів роботи (як правило, 10 років).

Юридичні положення, які стосуються афідевітів підтримки, знаходяться в секції 212 (а) (4) і 213А Акта про імміграцію і національність (Immigration and Nationality Act (INA)). Положення кодифіковано в розділі 8 Кодексу федеральних правил (Code of Federal Regulations (CFR)).

Наведена вище інформація окреслює лише деякі сфери використання та види афідевітів та демонструє, що їх сутність та значення є досить багатограничними і не зводиться суто до урочистої заяви. Далі додаю розроблені мною зразки поширених у практиці нотаріусів афідевітів, зміст яких сформовано на основі західноєвропейських письмових юридичних стилів з урахуванням лексики української мови. ✎

Зразки афідевітів

МЕН
№ 2 (92), квітень, 2017 р.**КОМПЕТЕНТНИМ ОРГАНАМ
Громадянина України**

_____,
(паспорт _____, виданий _____
_____ року)
місце проживання зареєстровано за
адресою:
_____ область, _____ район,
с. _____, вул. _____
реєстраційний номер облікової картки
платника податків — _____

АФІДЕВІТ

Я, _____, цілком розуміючи значення процедури та самого факту укладення шлюбу, будучи сповненим бажання повідомити обставини щодо останнього, вкладаючи в кожне своє слово дійсний і правдивий зміст, висловлюючи глибоку повагу до кожного, кому адресовано цей документ, стверджую наступне:

1. Я народився _____ в м. _____.
2. З _____ року я перебуваю в шлюбі з громадянкою _____, зареєстрованому _____, тобто шлюбі, укладеному відповідно до законодавства _____.

Про відповідальність за приховування фактів щодо укладеного шлюбу я попереджений. Проставляючи свій підпис, я ручаюся за усі ті відомості, які викладені в цьому документі.

_____ 201__ року _____

КОМПЕТЕНТНИМ ОРГАНАМ

Товариство _____
податковий номер — _____, місце
знаходження зареєстровано за адресою:
м. _____, вул. _____
в особі директора _____, місце
проживання якого зареєстровано за
адресою: м. _____, вул. _____,
буд. ____, який діє на підставі статуту

АФІДЕВІТ

Я, _____, сумлінно та добросовісно діючи від імені та виражаючи дійсну волю товариства _____, спрямовану на неухильне, таке, що ґрунтується на високих принципах права та ділового співробітництва, виконання взятих _____ на себе зобов'язань за контрактом від _____ із _____ стверджую наступне:

1. Товариство _____ зобов'язується прийняти від _____ дітей, віком ____, які є вихованцями спортивної школи останнього, для їх тренування на спортивній базі товариства, що знаходиться _____, в період _____.
2. Задля виконання зобов'язання, зазначеного у попередньому абзаці, беручи до уваги, що діти потребують особливого піклування та умов життя і задля надання їм його як найкращим чином, товариство _____ бере на себе обов'язки забезпечити дітей:

перевезенням та супроводом від аеропорту до місця дислокації спортивної бази по їх приїзду та від'їзду відповідно до вказаних в контракті строків; комфортним проживанням, повноцінним харчуванням та можливостями відпочинку з неухильним дотриманням усіх норм, встановлених компетентними органами в галузі охорони здоров'я та безпеки, протягом усього періоду їх перебування в Україні; професійними тренерами, спортивним екіпіруванням, доступом до тренувальних залів та спортивних майданчиків товариства _____, належним наглядом відповідно до погоджених умов тренувань з урахуванням вимог безпеки під час зайняття спортом.

Товариство також визнає за собою обов'язок дотримання усіх найвищих інтересів та прав дітей, гарантованих українським законодавством та міжнародними договорами України. Проставляючи свій підпис, я ручаюся за всі ті відомості, які викладені в цьому документі. Про відповідальність за приховування або викривлення фактів, що мають значення для цілей цього афідевіту, я попереджений.

_____ 201__ року

КОМПЕТЕНТНИМ ОРГАНАМ Громадянина України

_____,
(паспорт _____, виданий _____
_____ року)

місце проживання зареєстровано за
адресою:

_____ область, _____ район,

с. _____, вул. _____

реєстраційний номер облікової картки

платника податків — _____

АФІДЕВІТ

Я, _____, підпорядковуючи свою поведінку високому моральному та правовому принципу добросовісності, використовуючи кожне слово для вираження дійсної і правдивої інформації, висловлюючи глибоку повагу до кожного, кому адресовано цей документ, стверджую наступне:

Я народився _____ року у м. _____. _____ року я вступив у шлюб із громадянкою _____, _____ року у нас народилась донька, яку ми назвали _____, що підтверджується свідоцтвом про народження, виданим _____ від _____ року.

Про відповідальність за приховування або викривлення фактів, що мають значення для цілей цього афідевіту, я попереджений. Проставляючи свій підпис, я ручаюся за усі відомості, викладені в цьому документі.

_____ 201__ року _____